

S

Epilepsi og tannhelse

- Råd og rettigheter

EPILEPSI OG TANNHELSE

Epileptiske anfall og bivirkninger av epilepsimedisiner kan ha store konsekvenser for tannhelsen. Ved epilepsi er det derfor viktig å være spesielt oppmerksom på sin egen tannhelse. Tannbehandling er i utgangspunktet noe som ikke dekkes av det offentlige. Man kan likevel få dekket noen utgifter til tannbehandling av skader som skyldes anfall eller bivirkninger. Noen grupper har også rett til gratis tannbehandling.

GENERELLE RÅD OM TANNHELSE VED EPILEPSI

Epilepsi, i seg selv, fører ikke til dårligere tannhelse. Epilepsianfall og bivirkninger fra epilepsimedisiner kan derimot gi skader på tennene. Det er derfor særlig viktig å følge godt med på egen tannhelse, og ta vare på tennene, når man har epilepsi.

GOD TANNHYGIENE OG GODT MUNNSTELL

Det viktigste man kan gjøre selv, er å følge de generelle rådene for å oppnå god tannhygiene. På den måten tar man godt vare på egne tenner. Å pusse tennene morgen og kveld, bruke fluor, tanntråd eller tannstikker og munnskyllevæske er viktig.

Husk at noen medisiner, både miksturer og tabletter, inneholder sukker. Det er lurt å unngå å ta dette etter kveldens tannpuss.

TA VARE PÅ DE NATURLIGE TENNENE

Naturlige tenner er både sterkere, og tåler mer enn hva implantater eller proteser gjør. Proteser og implantater skades lettere i forbindelse med anfall, og skadene kan bli mer omfattende enn på naturlige tenner. Det er derfor viktig å bevare de naturlige tennene så lenge som mulig.

REGELMESSIGE KONTROLLER OG FOREBYGGING

Regelmessig kontroll og forebyggende behandling hos tannlege/tannpleier vil øke sannsynligheten for å bevare tennene. De fleste med en aktiv epilepsi anbefales å gå til kontroll 1-2 ganger i året. Ved mistanke om skade på tennene, bør tannlege oppsøkes snarest.

TA VARE PÅ DOKUMENTASJON OM DIN TANNHELSE

Siden skader og bivirkninger kan få konsekvenser lenge etter at skaden oppsto, anbefaler vi at man tar vare på dokumentasjon om egen tannhelse. Dersom det oppstår følgeskader etter en tidligere epilepsiskade, vil det være vanskelig å bevise at den opprinnelige skaden skyldes epilepsi dersom skaden ligger flere år tilbake i tid. Det kan være lurt å selv oppbevare kopier av røntgenbeskrivelser, journalutskrifter og bekreftelse på tannhelsen i en egen mappe. På den måten kan man bekrefte tidligere skader eller tidligere tannbehandling. Det er også viktig å ta vare på dokumenter ved bytte av tannlege.

HVEM HAR RETT TIL GRATIS TANNBEHANDLING?

Tannbehandling er i utgangspunktet noe som ikke dekkes av det offentlige, men som man må betale for selv. Noen grupper har likevel rett på gratis tannbehandling. Dette gjelder barn og unge, psykisk utviklingshemmede og personer som bor på institusjon eller som har hjemmesykepleie.

BARN OG UNGDOM

Alle barn til og med 18 år har rett til gratis tannlegebehandling. Dette gjelder all tannlegebehandling, uavhengig av om behandlingen er epilepsirelatert eller ikke. Den lokale offentlige tannklinikken kaller inn alle barn til jevnlig kontroll. Hvis barnet har behov for tannbehandling, eller man mistenker problemer med tannhelsen, kan man også selv kontakte tannklinikken. Unntaket for gratis tannbehandling er tannregulering, som dekkes etter egne kriterier og satser.

De årene man fyller 19 og 20 år, får man dekket 75 prosent av kostnadene av behandling ved offentlig tannklinik. Dette gjelder også all tannbehandling. Forutsetningen er at man går til den offentlige tannhelsetjenesten.

PÅ INSTITUSJON ELLER HJEMMESYKEPLEIE

Personer som bor på institusjon eller mottar hjemmesykepleie i mer enn tre måneder, har rett på gratis behandling i den offentlige tannhelsetjenesten.

PSYKISK UTVIKLINGSHEMMEDE

Psykisk utviklingshemmede, både i og utenfor institusjon, har rett til gratis tannbehandling i den offentlige tannhelsetjenesten. Unntaket er tannregulering.

STØTTE TIL TANNBEHANDLING

Voksne må i utgangspunktet dekke tannhelsetjenester selv. Det er likevel noen tilfeller hvor man, etter Folketrygdloven, kan få dekket deler av utgiftene til tannbehandling.

Det er Helfo som er ansvarlig for denne støtten til tannbehandling. Helfo dekker fastsatte summer til utvalgte utredninger og behandlinger. Siden tannlegene setter prisene sine selv, oppstår det ofte et mellomlegg mellom tannlegens pris og summen som Helfo dekker. Dette mellomlegget må man selv betale.

De fleste tannleger har avtale med Helfo om direkte oppgjør. Det betyr at man kun betaler mellomlegget til tannlegen. Dersom tannlegen ikke har en slik avtale, må man legge ut hele beløpet, for så i etterkant å sende inn søknad til Helfo om refusjon for den behandlingen man har hatt. Da skal tannlegen skrive en erklæring som du legger ved søknaden.

FOLKETRYGDLOVEN § 5-6

Etter Folketrygdloven § 5-6 ytes det stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling utført av tannlege ved følgende tilstander/tilfeller:

1. Sjelden medisinsk tilstand
2. Leppe-kjeve-ganespalte
3. Svulster i munnhulen, tilgrensende vev eller hoderegionen for øvrig
4. Infeksjonsforebyggende tannbehandling ved særlige medisinske tilstander
5. Sykdommer og anomalier i munn og kjeve
6. Periodontitt
7. Tannutviklingsforstyrrelser
8. Bittanomalier
9. Patologisk tap av tannsubstans ved attrisjon/erosjon
10. Hyposalivasjon
11. Allergiske reaksjoner mot tannrestaureringsmaterialer
12. Tannskade ved godkjent yrkesskade
13. Tannskade ved ulykke, som ikke er yrkesskade
14. Sterkt nedsatt evne til egenomsorg hos personer som har varig sykdom eller varig nedsatt funksjonsevne
15. Helt eller delvis tanntap, uten egne tenner i underkjeven

EPILEPSI OG KONSEKVENSER FOR TANNHELSE – HVA KAN MAN FÅ STØTTE TIL?

SKADER SOM FØLGE AV ANFALL

Under anfall kan det oppstå skader på tennene. For eksempel kan slag mot tennene føre til sprekker eller brudd, både på selve tennene og på tannrøttene. Slag kan også føre til at tenner løsner eller slås helt ut. Slag mot haken kan forårsake sprekker og brudd i jekslene. Ved store anfall kan det også oppstå brudd i kjevebenet.

Dersom tenner blir skadet under anfall, eller man mistenker at skader kan ha oppstått, er det viktig å få skaden undersøkt av tannlege så fort som mulig. Man bør da helst ta røntgenbilde for å se etter skader. Selv om ikke alle skader er synlige med en gang, eller ikke virker så store, så kan det utvikle seg senskader eller følgeskader fra den opprinnelige skaden. I ytterste konsekvens kan senskader føre til tap av tannen flere år etter skaden. Det er derfor viktig å få slike skader registrert.

Dersom en permanent tann (voksentann) er slått helt eller delvis ut, bør den settes tilbake på plass så snart som mulig. Dersom tannen/tennene av ulike årsaker ikke lar seg sette tilbake på plass, må de oppbevares fuktig, helst i spytt eller melk (rent vann er sistevalg). Reis deretter til tannlege så raskt som mulig. En utslått permanent tann kan settes inn igjen, og gro fast hvis det ikke går for lang tid.

Husk å alltid informere tannlege og tannpleier om at du har epilepsi, og alltid oppsøk tannlege hvis du mistenker at det kan ha oppstått skader under anfall.

Dekke av skader som skyldes anfall

Skader som skyldes epileptiske anfall faller inn under Folketrygdens kategori 13b «Tannskade ved ulykke, som ikke er yrkesskade - Traumatiske tannskader hos bruker som lider av sykdommer som kan gi fallskader». Det betyr at man kan få dekket en betydelig del av tannbehandlingen ved skader som har oppstått under anfall og rebehandling av tidligere skader. For å få dekket behandlingen, forutsettes det at skaden er registrert hos tannlege som en epilepsiskade.

Dekningen gjelder også for senskader eller følgeskader av tidligere epilepsiskader. Tannhelsepersonell bør derfor sørge for at selv mindre tannskader som skyldes epilepsianfall blir rapportert, slik at man kan få dekket behandling av eventuelle senskader/følgetilstander.

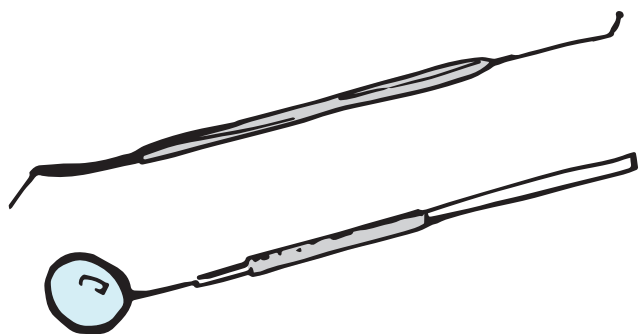
Skader som skyldes epileptiske anfall, skal gis refusjon etter honorartakster, som er høyeste refusjonstakst. Ofte må man likevel betale en egenandel, siden tannleger setter egne priser. Det er også viktig å huske på at det kun er behandlingen for selve skaden som dekkes, og ikke annen tannpleie som utføres samtidig. Den som har skadet tenner ved epileptiske anfall, bør få tilbud om den faglig sett beste behandling for en slik skade.

BIVIRKNINGER AV MEDISINER

Noen epilepsimedisiner har bivirkninger som kan føre til skader på tennene. Mange av de vanligst brukte epilepsimedisinene kan føre til munntørrehet (hyposalivasjon). Hyposalivasjon er redusert spyttproduksjon. I tillegg til ubehaget med tørr munn og tørste, kan munntørrehet ha stor påvirkning på tannhelsen. For lite spytt i munnen kan føre til at man lettere får hull i tennene og tannråte. Man kan også få hyppigere soppinfeksjoner i munnen og sår i slimhinnene. Ved mistanke om munntørrehet skal tannlegen ta en spytt-test for å måle graden av munntørreheten. Informer gjerne tannlegen din hvis du går på medisiner som kan gi munntørrehet. Enkelte epilepsimedisiner kan også gi andre bivirkninger som påvirker tannhelsen, så prat gjerne med tannlegen om hvilke medisiner du bruker, for å være oppmerksom på eventuelle bivirkninger.

Dekke av skader som skyldes bivirkninger

Hvis man opplever munntørrehet som følge av bivirkninger, kan man få dekket en del av utgiftene til nødvendig tannbehandling (*Folketrygdens kategori 10. Hyposalivasjon*). Tannlegen må da dokumentere at man har hatt munntørrehet over tid, og at dette har medført skader på tennene eller i munnen. Det at man bruker medisiner som kan gi munntørrehet, er i seg selv ikke nok for å få dekket tannbehandling. Det er graden av munntørrehet, og konsekvensene av denne munntørreheten, som er avgjørende. Ved munntørrehet får man dekket tannbehandling etter refusjonstakster, og man må som oftest betale et mellomlegg mellom det Helfo dekker og tannlegens egne priser.

SJELDNE SYNDROMER OG TANNUTVIKLINGSFORSTYRRELSER

Mange med sjeldne diagnoser kan få dekket utgifter til undersøkelse og behandling hos tannpleier eller tannlege (*Folketrygdens kategori 1. Sjelden medisinsk tilstand*). Flere sjeldne epilepsisyndromer, og diagnoser hvor epilepsi er en del av diagnosebildet, inkluderes i dette regelverket. Av epilepsidiagnosene gjelder dette blant annet Aicardi syndrom, Sturge-Webers syndrom, Tuberos sklerose, Rett syndrom og Lennox-Gastaut. Fullstendig liste over de sjeldne diagnosene som gir rett til støtte, finner du på www.helsenorge.no. (<https://helsenorge.no/sjeldne-diagnoser/rettigheter-ved-sjeldne-diagnoser/stotte-til-tannbehandling>)

Listen er delt i to; A-listen og B-listen. Personer som har en diagnose på A-listen har krav på dekke av nødvendig tannbehandling. For personer på B-listen er det en forutsetning at det er tilstanden eller behandlingen av denne som har ført til økt behov for tannbehandling. Tannlegen må bekrefte dette før behandlingen påbegynnes. Husk å informere tannlegen dersom du har en sjelden diagnose som står på disse listene.

Behandlingsutgiftene skal dekkes etter honorartakster, som er høyeste refusjonstakst. Ofte må man likevel betale en egenandel, siden tannleger setter egne priser.

OBS: Noen ganger fører den sjeldne diagnosen til at man også oppfyller kravene til rett til gratis helsehjelp fra det offentlige, for eksempel ved diagnostisert psykisk utviklingshemning eller om man bor på institusjon/har hjemmesykepleie. I slike tilfeller vil man ha krav på å få dekket all tannbehandling hos offentlig tannhelsetjeneste.

SOSIALSTØNAD TIL TANNBEHANDLING

Hvis du ikke har råd til å betale for nødvendig tannbehandling selv, kan du søke NAV om sosialhjelp til tannbehandling. Dette gjelder også hvis du ikke har råd til å dekke mellomlegget mellom tannlegens egne priser og refusjonen fra Helfo.

For å ha rett på sosialhjelp til tannbehandling, må man oppfylle vilkårene for rett til økonomisk sosialhjelp (*Sosialtjenesteloven §§ 18 og 19*). I søknaden om sosialhjelp til tannbehandling må du fremlegge et skriftlig behandlings- og kostnadsoverslag fra tannlege, og bekreftelse på at behandlingen er nødvendig. Har du gjennomført nødvendig akuttbehandling, er det mulig å søke sosialstønad i etterkant.

Tolkningen av hvilken tannbehandling som dekkes, er beskrevet i NAVs rundskriv nr. 35 – *Sosialtjenesteloven, punkt 4.18.2.46 Tannbehandling*. I rundskrivet påpekes det at tannbehandling står i en særstilling da behandlingen i liten grad dekkes av offentlige ordninger og utføres av det offentlige. Du kan få dekket nødvendig konserverende eller kurativ behandling som ikke dekkes av andre ordninger, og som er nødvendig behandling i tråd med faglige og forsvarlige anbefalinger. Kosmetisk behandling kan også dekkes der det er åpenbart urimelig å anse tannbehandlingen som rent kosmetisk. Det er samtidig viktig å være oppmerksom på at det kan være store prisforskjeller mellom tannleger, og at det er et rimelig alternativ som dekkes.

Det er viktig å ikke starte tannbehandlingen før du har fått bekreftelse fra NAV. Ta kontakt med ditt NAV-kontor for informasjon om hvordan du søker sosialstønad til tannbehandling.

NORSK EPILEPSIFORBUNDS ULYKKEFORSIKRING

Medlemmer av Norsk Epilepsiforbund kan kjøpe en egen ulykkesforsikring som er skreddersydd for personer med epilepsi. Ordinære ulykkesforsikringer og tannbehandlingsforsikringer har ofte unntak i vilkårene, slik at de ikke dekker skader som har oppstått som følge av epileptiske anfall. Epilepsiforbundets ulykkesforsikring er utvidet slik at den også inkluderer slike epilepsirelaterte skader.

I ulykkesforsikringen er det blant annet dekning for behandlingsutgifter inntil kroner 50 000. Er man utsatt for en ulykke, for eksempel anfall, og man i den forbindelse skader tennene, dekkes behandlingsutgifter inntil kroner 50 000 fra forsikringsselskapet.

Dersom utgiftene forventes å overstige kroner 5 000, må man hente inn godkjenning fra selskapet før behandling påbegynnes. Tannskader som følge av spising er unntatt dekning. Egenandelen for behandlingsutgifter er kroner 500.

Har du ikke allerede kjøpt Norsk Epilepsiforbunds ulykkesforsikring? Bestill på www.epilepsi.no eller ring oss på telefon 22 47 66 00.

Du finner mer informasjon om forsikringen på:
www.epilepsi.no/medlemskap/ulykkesforsikring/

MELD DEG INN I NORSK EPILEPSIFORBUND PÅ

www.epilepsi.no

eller skann QR-koden til høyre.

Det er takket være våre medlemmer at vi kan utarbeide og spre kvalitetssikret informasjonsmateriell som denne brosjyren. Mer informasjon finner du på www.epilepsi.no.

HAR DU SPØRSMÅL OM EPILEPSI?

KONTAKT EPIFON1

Mail: epifon1@epilepsi.no
Tlf.: 22 47 66 00

Mange spørsmål dukker opp når man får epilepsi tett innpå livet. Kontakt EpiFon1 for å få noen å prate med. Her finner du trene likepersoner som selv har diagnosen eller er pårørende til noen med epilepsi.

BETJENT

Mandag og tirsdag (10-14)
Torsdag (17-21)

Alle likepersoner har taushetsplikt.

Hold deg oppdatert på siste nytt via: [youtube.com/c/NorskEpilepsiforbund](https://www.youtube.com/c/NorskEpilepsiforbund)

 [facebook.com/epilepsiforbund](https://www.facebook.com/epilepsiforbund)

 twitter.com/epilepsiforbund

Utarbeidet av: Therese Ravatn, Norsk Epilepsiforbund

Bidragstere: Arne Jacobsen, spesialist i pedodonti, UiO.

Carl Hjortsjö, spesialist oral protetik, UiO.

Helena.O.Haugbo, spesialtannlege ved LDS og spesialist kandidat i periodonti, UiO

Revidert: 2019

Avsender: Norsk Epilepsiforbund, Karl Johans gate 7, 0154 Oslo, 22 47 66 00

ISBN 978-82-93215-41-7

